

SAMOUUPRAVA

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

Štev. 2

Februar 1933

Leto I

R. M.

Zakon o upravnem postopku

(Nadaljevanje)

Vloge

Vloge so predlogi, prošnje, prijave, pritožbe in razna druga naznanila, ki se napravljajo na oblastva, morejo pa biti ali pismene, ali brzajavne ali ustmene. Telefonskih vlog zakon ne omenja in glede njih še ni odločeno, ali so mogoče in dopustne ali ne. Zato je priporočljivo, da se stranke, ki bi hotele napraviti svojo vlogo telefonsko, pozovejo, da vloge napravijo na en od gornjih treh, izrecno dopuščenih načinov.

Glede vsebine vlog zahteva novi zakon samo najpotrebnejše: da je iz njih razvidno, na katero oblastvo so naslovljene, za kaj gre, kaj se z vlogo zahteva, kdo jo predlaga (ime predlagatelja oz. njegovega zakonitega zastopnika ali pooblaščenca, stanovanje predlagatelja in datum), vse druge podrobnosti je samoobsebi umevno dopustno in tudi priporočljivo navesti, ker se na ta način postopanje pospeši, poenostavi in olajša, vendar za veljavnost vloge te podrobnosti niso neobhodno potrebne, ker je v poznejšem postopku še vedno dana možnost, da se prijavijo in je tudi oblastvo dolžno, da po uradni dolžnosti natanko razčisti dejanski stan zadeve, predno izda kako odločbo ali odredbo.

Če vloga nima niti omenjenih najbistvenejših točk, je radi tega še ni mogoče takoj zavreči, temveč mora oblastvo, če samo ne more vloge izpopolniti, stranko predhodno pozvati, da vlogo izpopolni v roku, ki ga samo določi. To se mora zgoditi tudi takrat, če vloga ni podpisana, ker je podpis bistven del vloge. Če vlagatelj pozivu ne ugodi in vloge pravočasno ne izpopolni, potem se o vlogi ne postopa dalje in velja, kakor da je ne bi bilo, to pa samo tedaj, če je bil vlagatelj, ko se mu je vloga vrnila radi izpolnitve, na to posledico izrecno opozorjen in če je dokazano, da je poziv, da vlogo izpopolni, resnično prejel. Če tega ni bilo, se mora poziv

ponoviti, vloge pa v takem primeru še ni mogoče smatrati za nevloženo.

Poleg zahtev, ki jih stavi glede vlog zakon o upravnem postopku, je naravno vpoštevati še določbe o taksah po zakonu o taksah in pristojbinah iz l. 1923, U. l. št. 184/45, in njega poznejših izpremembah in izpopolnitvah. Če vloga ni taksirana in če bodisi vlagatelj, bodisi ona sama, nista oproščena plačila takse po čl. 5 in 6 navedenega zakona, se mora po čl. 231 taksnega in pristojbinskega pravilnika vlagatelj tekom 5 dni pozvati, da v roku 30 dni od dne izdanega poziva plača predpisane taksne pristojbine, ker bi se sicer smatralo, da vloga ni bila vložena.

Sprejemati vloge so dolžna oblastva le med uradnimi urami, ki morajo biti na vidnem mestu objavljene, za ustne vloge pa velja kljub temu omejitev, da se sprejemajo le ob določenih dneh, ki morajo biti tudi objavljeni, one ustmene vloge, ki so vezane na rok (priložbe in sl.) in sploh neodložljive vloge, pa vsak uradni dan.

Pri vlogah se pogosto dogaja, da vlagatelji povežejo v eno vlogo zadeve, ki med seboj dostikrat nimajo druge zveze, kot da se vse tičejo osebe vlagatelja. Ker mora oblastvo vsako od teh različnih zadev obravnavati po določilih, ki veljajo za te raznovrstne zadeve, ki imajo vsled tega navadno vsaka svojo pot, je tako vezanje zadev v eni vlogi za oblastva neprimerno in neprijetno in povzroča težave pri poslovanju. Zato določa Z. U. P. v § 30, da velja vloga, ki obsega več zadev, za ono, ki je prva navedena, za druge zadeve pa mora vlagatelj za vsako posebej napraviti posebne, seveda popolnoma opremljene posebne vloge.

Če vlagatelj zahteva, se mu mora prevzem vloge potrditi in je tozadevno potrdilo po § 174 oproščeno takse. Taka potrdila so bila znana že prej v nekaterih primerih, n. pr. pri vlaganju društvenih pravil, obrtnih prijav itd., sedaj pa je oblastvo dolžno izdajati na zahtevo ta potrdila v vseh primerih, brez takse pa seveda samo ob vložitvi, ne pa tudi pozneje.

Pri vlogah je še omeniti, da Z. U. P. ne vsebuje nobenih določb, v katerem jeziku morajo biti sestavljene. Ker pa določa ustava v čl. 3, da je službeni jezik kraljevine srbsko-hrvatski-slovenski in ker daje zakon o varstvu manjšin iz l. 1920, Sl. Nov. št. 133 a) pripadnikom narodnostnih manjšin pravico, da se poslužujejo svojega jezika, od javnih oblastev samo pred sodišči, je dopusten sklep, da morajo biti vse vloge na upravna oblastva sestavljene v službenem jeziku in da se morajo vlagatelji vlog v neslužbenem jeziku pozvati, da jih prevedejo oz. vložijo v srbskem-hrvatskem-slovenskem jeziku.

Pozivanje

Pozivati osebe k oblastvu je dopustno samo tedaj, če je to potrebno, torej če se zadeva brez osebnega slika s pozvano osebo ali njenim zastopnikom ozir. pooblaščenecem ne da ali vsaj ne dobro rešiti, sicer se mora stvar urediti brez tega na kak drug primeren način, predvsem pismeno. Pozivati pa sme oblastvo le osebe iz lastnega območja, torej občina le iz območja občine, sresko načelstvo le iz območja sreza. Če je potrebno, da pridejo k oblastvu osebe iz tujega območja, se redoma naprosi eno isto- vrstno oblastvo, v čigar območju prebiva oseba, da jo ono pozove k sebi in z njo opravi potrebni posel. Le tedaj, če gre za ustno razpravo in če se da s tem postopanjem pospešiti, poenostaviti in poceniti, se smejo pozivati tudi osebe iz tujega območja.

Vsebina pozivnice je sedaj zakonito izčrpno določena in obsega poleg drugih že dosedaj navadnih točk še točno navedbo, v kakšni lastnosti se oseba pozivlja ali kot stranka, priča, izvedenec itd., ali mora prinesiti s seboj kake pripomočke in katere, ali mora priti pozvani osebno ali pa se more dati zastopati po kom drugem ozir. ali more poslati pismeno izjavo in izostati, kakšne posledice ga zadenejo, če izostane in uro, ob kateri se mora zglasiti. Obrazec pozivnice, ki vsebuje vse potrebno, je izdalo ministrstvo notranjih poslov in je objavljen v »Uradnem listu« iz leta 1931, kos 36, stran 798.

Pozvana oseba se mora, če bi tudi bila pozivnica pomanjkljiva, zglasiti pri oblastvu ali pa nemudoma javiti, kaj jo ovira, da ne more priti. Če ne pride in če svojega izostanka ne opraviči, se sme po §§ 162 in 163 kaznovati z globo do 4000 Din ali priporom do 10 dni, to pa le tedaj, če ji je bila kazen v pozivnici zažugana in je bila pozivnica pozvanemu vročena osebno. Razen tega se ji morejo ob istih pogojih naložiti tudi stroški, ki jih je povzročil njen izostanek.

Zapisnik in zabeležka v spisu

Ustmene vloge, izjave, potek razprav, pa tudi vsa dejanja in okoliščine manjšega pomena mora upravno oblastvo zabeležiti, da ima, posebno ko je treba sestaviti rešitev, celoten pregled zadeve, ki jo obravnava, pa tudi zato, da omogoči presojo stvari nadzorstvenim oblastvom, upravnemu sodišču in državnemu svetu, če pride zadeva do njih. Te zabeležbe se vrše po Z. U. P. ali v obliki zapisnika ali zabeležke v spisu. Zapisnik je treba sestaviti, če sprejema oblastvo ustmene izjave ali če izvaja razprave in z njimi zvezane oglede na mestu samem, zabeležko pa, če gre za službeno opazovanja, telefonska obvestila, ustna navodila, samo ust-

meno izdane odredbe in okolnosti, ki se tičejo samo notranje službe oblasti, morda kolikor je vse to v zvezi s predmetom, ki se obravnava, in je za rešitev pomembno in potrebno.

Kaj je potrebno sprejeti v zapisnik in kako, je izčrpno in pregledno navedeno v §§ 36–39 novega zakona. Ker je po določbi § 40 zapisnik javna listina in popoln dokaz o poteku in vsebini poslovanja, oziroma izjav, to p a l e, kolikor je sestavljen točno po določbah novega zakona, je treba te predpise najtočneje upoštevati.

Poleg že dosedaj znanih in uporabljenih načel o zapisniku in ki se tičejo označbe kraja, časa in predmeta poslovanja, označbe oblasti, organa, ki vodi poslovanje itd., vsebuje novi zakon nekatere določbe o zapisniku, na katere je potrebno posebej opozoriti. Prva od teh je, da vodja poslovanja ne sme podpisati oseb, ki ne znajo pisati; to mora storiti kdo drugi, ki je lahko tudi zapisnikar, priča, izvedenec ali kaka neuradna oseba. Prav tako vodja poslovanja ne sme sam posvedočiti, da kdo ni hotel podpisati zapisnika ali da je odšel, preden se je sklenil zapisnik, tudi to se mora zgoditi po drugi osebi. Nadaljnja novost je ta, da mora vodja poslovanja parafirati, t. j. s svojim znakom (podpisom) označiti vsak list zapisnika, če jih ta obsega večje število in končno določba § 77, da se morajo zapisniku o razpravi priložiti morebitne pismene izjave strank, zapisniki o izvedbi dokazov izven razprave in pred njo, poročilo, mnenja izvedencev, pooblastila in podobno, v zapisnik sam pa se mora sprejeti natančni izkaz vseh teh prilog, ki jih mora seveda vodja razprave v smislu prej omenjene določbe parafirati.

Ko je zapisnik že podpisan, se v njem ne sme nič zbrisati, dodajati ali izpreminjati, prečrtana mesta morajo ostati čitljiva in se morajo istotako kakor poprave v zapisniku samem kot take označiti ali pa jih mora voditelj poslovanja posebej parafirati. Če je treba zapisnik izpopolniti, se to stori tako, da se napiše dopolnitev na koncu zapisnika, morajo pa jo voditelj poslovanja in osebe, ki so jo podale, podpisati, tako kakor zapisnik sam. Samovoljno izpreminjanje podpisanega zapisnika s strani uradnega organa ni samo disciplinsko kaznivo, temveč bi moglo imeti tudi posledico, da bi se proti krivcu uvedlo kazensko postopanje po § 397 k. z.

Pri zabeležbi v spisu odpadejo naravno v glavnem določbe, ki veljajo za zapisnik. Pri njej zadostuje, da se vsebina opazovanj, obvestil itd. v spisu pod označbo »zabeležka« ali »uradna zabeležka« kratko, toda izčrpno vpiše in da se uradni organ datira in svojeručno podpiše. (Nadaljevanje prihodnjič)

Pavšaliranje občinske trošarine

O pavšaliranju občinske trošarine smo prejeli več vprašanj, iz katerih vidimo, da je pri podeželskih občinah še vedno precej nejasnosti in deloma tudi napačnih mnenj v tej stvari. Sporoča se nam dalje, da kr. banska uprava pavšaliranje ovira ali da ga sploh ne dovoljuje. Enako je poročal neki župan na letošnjem občnem zboru »Županske zveze«. Vprašali smo tozadevno pri kr. banski upravi in dajemo nastopna pojasnila, ki naj bodo obenem nekoliko izčrpnější skupni odgovor na stavljena vprašanja.

Zakon pavšaliranja ne prepoveduje in občinam v tej točki sploh ne stavlja nobene omejitve. V poštev prihajajo tu: zakon o državni trošarini, pravilnik k temu zakonu in pravilnik o pobiranju občinske in banovinske trošarine, vsi ti seveda le, kolikor niso bili razveljavljeni s trošarinsko novelo z dne 18. IV. 1932, glede vina in žganja, ki je tehniko pobiranja z ukinitvijo prometne kontrole precej izpremenila.

Po zakonu pobira vse svoje trošarine načeloma občina sama in le izjemoma — z dovoljenjem ministrstva financ — po državni finančni kontroli. Ker so pa občine v Dravski banovini v veliki večini premajhne, da bi s svojim preprostim upravnim aparatom mogle uspešno opravljati ta kočljivi posel in so bile po ukinjenju prometne kontrole nad vinom in žganjem tudi največje občine prisiljene pobiranje v lastni režiji opustiti, si je kr. banska uprava izposlovala od ministrstva financ generalno pooblastilo, s katerim se smejo v vseh občinah Dravske banovine uporabljati za pobiranje občinskih trošarin organi finančne kontrole. Tako je položaj pri nas nasproten položaju v ostalem delu države, kjer pobira občina — vsaj v nekaterih banovinah — še celo državne davke in ima zato pripravne kontrolne in izvršilne organe.

Kljub temu seveda občina, ki to na vsak način hoče, lahko pobira svoje trošarine sama in ji ni treba za to niti posebnega dovoljenja od nadzornega oblastva. Samo prijaviti mora ta svoj sklep kr. banski upravi in finančni kontroli.

Občina, katere hoče pobirati trošarine sama, jih more pobirati ali od količine konzumiranega trošarinskega predmeta (»od litra«), ali pa pavšalno. Med tema načinoma izbira po prostem preudarku. Proti pavšaliranju tudi kr. banska uprava nima načelnih pomislov, vendar pa je kot nadzorno oblastvo včasih prisiljena proti občini nastopiti, namreč takrat, kadar pavšaliranje ali krši zakon ali očitno nasprotuje interesom občine. Da je možno tudi kršenje zakona, bomo takoj videli. V naslednjem hočemo povedati, česa se

mora pri pavšaliranju držati odnosno čemu se mora izogniti, da ne pride po nepotrebnem v konflikt z nadzornim oblastvom in da postanejo njeni ukrepi pravnoveljavni in napram trošarinskim obveznikom skozi celo proračunsko leto lahko izvedljivi.

1. V proračunu se trošarina ne sme navesti enostavno s pavšalirano skupno vsoto, temveč z višino trošarine (trošarinsko stopnjo). Nepravilno je na primer: trošarina od vina ... 40.000 Din, pravilno pa: trošarina od 1 hl vina 100.— Din ... pričakovani dohodek 40.000 — Din. Višina trošarine mora biti točno označena v proračunu samem (pror. fiskovini), v odborovem sklepu (sejnem zapisniku) in v razglasu o sklenjenih davščinah. Trošarina je davščina, ki jo plačuje konzument, ne gostilničar. Konzument, pa tudi vsak občan mora za višino trošarine vedeti, da mu je mogoče zavzeti napram njej svoje stališče in se proti domnevani previsoki ali prenizki odmeri eventualno pritožiti. Pavšalna vsota (dohodek iz trošarine) je interna zadeva občine in točilca kot posredovalca med njo in konzumentom, ter javnosti pravzaprav ne briga. Tako sestavljen proračun mora kr. banska uprava seveda odkloniti in zahtevati izpopolnitev postopka.

2. Pavšaliranje trošarine temelji na pogodbi, sklenjeni med občino in točilci odn. prodajalci trošarinskih predmetov. Jasno je, da mora biti taka pogodba v obliki pravilna, tako da se ne da naknadno radi formalnih napak izpodbijati, v vsebini pa taka, da so interesi občine zadostno varovani.

Predvsem se mora pogodba skleniti z vsakim točilcem, bodisi z vsakim posebej, bodisi z vsemi naenkrat na skupni listini. V slednjem primeru morajo biti vsi točilci podpisani, in to pravilno. Ne zadostuje, da se na primer gostilničarji med seboj zedinijo in si izberejo odbor (»eksekutivo«), kateri potem z občino paktira in pogodbo v imenu vseh sklene in podpiše. Taka pogodba obvezuje samo podpisane, razen če je zadevno specijalno pooblastilo izkazano s pravilno pooblastilno listino. Isto velja glede stanovskih društev, zadrug in prisilnih obrtniških korporacij (gostilničarskih zadrug in gremijev). Ta udruženja sicer zastopajo stanovske interese včlanjenih točilcev, niso pa trošarinski subjekti in svojih članov v njih trošarinskih obveznostih ne morejo nadomeščati.

Sprejetje jamstva za plačilo trošarine od strani omenjenih odborov ali eksekutiv je za občino prerisikantno. Danes so jamstva majhne vrednosti, četudi ima garant zadostno premoženje. Radi splošne nizke likvidnosti se izterjatev vsaj zavleče in občina je v svojih dohodkih zakasnjena. Ker prihajajo tudi doklade na direktni davek zelo zakasnjeno, je nagli izterjavi trošarine posvetiti

večjo pozornost, da more občina svoje obveznosti pravočasno likvidirati. Iz istega razloga naj se tudi ne sprejemajo hranilne knjižice za plačilo. Kakor že zgoraj rečeno, točilec trošarin ne plačuje, temveč jih samo pobira in občini odvaja. Zato nima nobenega vzroka za kakršno koli odlaganje, zlasti še odkar je uvedeno plačevanje ob nastavitvi posode. Izgovor, da morda tudi on (konzumentu) kreditira, pri trošarinah ne drži. Občina, ki pavšalira, si mora zato v pogodbi izgovoriti primerne plačilne roke in si izpolnitev zasigurati s primerno sankcijo (na pr. globol).

Občina si v pogodbi ne sme pustiti vzeti pravico kontrole, ali radi uvedbe pavšaliranja kontrolo v celem okolišu sploh opustiti, češ da ima sedaj itak zasiguran dohodek, kakršnega je želela imeti. Promet z najvažnejšimi trošarinskimi predmeti, vinom in žganjem, ni več kontroliran; ako se opusti še kontrola konzuma, bo nastala v doglednem času zmeda in ne bo več niti smernic za določitev trošarin, neglede na razne druge nepravilike. Dalje se more pavšalna pogodba sklepati le z obrtnimi točilci; so pa v občini še drugi trošarinski obvezniki, ki so kontrole še bolj potrebni. So točilci pod vejo, šušmarji, lihotapci, privatniki. Tihotapstvo, ki ga je novi zakon žal toliko olajšal, še ni ponehalo in se mra z vsemi sredstvi pobijati.

Dolžnost prijavljanja prejetih pošilk od strani točilca s pavšaliranjem logično sicer odpade; občina si pa more tudi to pravico pridržati, ako jo smatra za potrebno.

No in končno mora biti pavšalacijska pogodba za občino ugodna in poštena. Poštena posebno tam, kjer bi ulegnil imeti župan ali obč. odborniki osebni interes na neugodni pogodbi. Poštenost povdarjamo, ne da bi hoteli s tem sumičiti župane-gostilničarje, da dejansko izrabljajo svoj položaj v škodo občini ali da so to sploh kdaj poskusili. Pavšalirani znesek se izkalkulira po v preteklem letu potrošeni količini pijač, vpoštevaje event. pričakovano nazadovanje ali tudi napredovanje za bodoče leto. Na noben način občina s pavšalacijo ne sme trpeti škode. Ako je kalkulacija preveč nesigurna, naj se pobira rajši od litra in poveri pobiranje finančni kontroli. Javno gospodarstvo ne sme toliko riskirati kakor privatno; zanj veljajo druga načela.

Pavšaliranje bo sploh na mestu le v mali občini, kjer so županstvu razmere dobro znane in kjer je radi svoje preprostosti res prikladno. Splošne uvedbe pa ne moremo priporočati.

Ako bodo županstva gornje pogoje vpoštevata, smo uverjeni, da ne bodo s pavšaliranjem imela niti pri nadzornem oblastvu niti pozneje pri izvedbi pogodb nepravil.

Komasacija občin

(Nadaljevanje)

V prvi številki »Samouprave« smo govorili o razlogih, ki silijo k ustvaritvi velikih občin tudi za slovenski del države. Ti razlogi nam obenem že dajejo nekaj smernic, kako bo komasacija občin izvesti. Osnutek novega zakona o občinah, ki ga je bila predložila vlada narodni skupščini in je pravkar v razpravi v ožjem odboru, ima o obsegu občine prav malo določil. Saj pa zakon podrobno tega vprašanja ne more urediti, ker so razmere v državi pre-različne in bi preozki predpisi utegnili več škodovati nego koristiti.

Glede velikosti občine vsebuje zakon kot edino smernico neobvezen minimum 2000 prebivalcev; to je, občina naj ima povprečno vsaj 2000 prebivalcev. Sme jih imeti — toda izjemno — tudi manj, sme pa tudi precej več. Meje so torej široke in dajejo izvršilnim oblastvom možnost, da izvedejo komasacijo — kjer bi bila taka sploh potrebna — smotreno in krajevnim razmeram primerno in da morejo vpoštevati vse geografske in kulturne posebnosti pokrajine. Ker ima, kakor smo ugotovili v prvem članku, povprečna slovenska občina danes ca. 900 prebivalcev, bi se znižalo število občin v Dravski banovini za 60%, ako se izvrši združevanje samo po omenjeni smernici. Dravska banovina bi štela 400—500 občin, kar bi prilično odgovarjalo razmeram v ostalem delu države in omogočilo enotnejše izvajanje državnih zakonov.

Kako velika naj bo potemtakem občina po novem občinskem zakonu? S številkami se velikost ne da tako lahko označiti. Moramo si poiskati drugo merilo. Tu nam daje zakon poleg gornje splošne in direktne smernice še posebne smernice v onih določilih, ki urejajo stvarni delokrog občine, t. j. naloge, ki jih bo morala vršiti. Občina mora biti tako velika, da bo tem nalogam kos. Žal se tu v podrobnosti danes še ne moremo spuščati, ker osnutek še ni uzakonjen in so se pojavila v nekaterih vprašanjih precejšnja nesoglasja; omejiti se moramo na one določbe, o katerih smemo s sigurnostjo pričakovati, da bodo postale zakon.

Razen občinskega zakona samega je še cela vrsta zakonov, ki neposredno ali posredno zadevajo občino, jo ali finančno obremenjujejo ali jo pritegujejo k sodelovanju v raznih granah državne uprave in samouprave. Tudi to področje bo treba pri določitvi velikosti občine vpoštevati.

Toliko zakoni. Z druge strani nam dajejo smernice dejstva, ki ležijo neizpremenljivo pred nami in katerim se mora vse drugo

prilagoditi, to sta zemlja in njeno prebivalstvo. Zemlja v vsej svoji raznolikosti, tu rodovitna tam skopa, tu ravna tam hribovita, in prebivalstvo, ki je na tej zemlji zraslo, dobilo od nje svoje lice in značaj in je zato — četudi enega plemena — različno v načinu naseljevanja, življenja in pridobivanja, različno v svojih interesih, oboje bo treba dobro premostriti in pri razmejitvi občin spraviti v sklad z namembo občine in njenimi pozitivnimi dolžnostmi. Pri razmotrivanju teh mnogobrojnih okoliščin postaja številka 2000 čim dalje bolj motna; izgubiti je pa kljub temu ne smemo iz vida, da ne pokvarimo enotnosti v državi in da ne zaidemo predaleč. Ne smemo iz občin napraviti sreza, a tudi vasi ne.

Na drugem mestu je že omenjeno, da se občina v svojih mejah ni razvila tako, kakor je življenje po razvoju posameznih krajev zahtevalo. Občina je zaostala. Vzrok temu je različen način nastanka, rasti in prestatka vasi in občine.

Vas nima meje. Nastala je zgolj dejansko: skupina ljudi se je naselila na istem kraju in si zgradila domove blizu skupaj. Enako vas raste: priseli se nov človek, postavi hišo, hiša dobi številko in tablico — in vas je večja.

Ne tako pri občini. Občina ima svoje ozemlje, omejeno s fiksno mejo, ki je potegnjena preko parcel in fiksirana v mapi. Mejo je potegnila oblast. Občina nastane torej umetno, s pravnim činom (zakonom ali aktom upravnega oblastva). Enako se občina širi ali krči. Isto velja za prestatok. Vas »umre« naravne smrti, na primer če jo uniči požarna katastrofa, občino pa je treba »ubiti«; oblast jo črta in »inkorporira« njeno ozemlje sosedni občini.

V to stvar se spuščamo bliže, ker so ponekod nejasnosti in se marsikje — posebno na bivšem Kranjskem, kjer imajo vasi lastno skupno premoženje pod upravo »gospodarskega odbora« — smatra vas za teritorialno in upravno edinico, kar pa seveda ni. Tudi so v letih 1930—1932 povodom prenumeracije hiš nekateri občinski odbori z vnemo razmejevali svoje vasi po karti in se pričkali, katera vas naj bo večja. Ko da bi bilo treba o tem še posebne debate! Preštej hiše in videl boš, katera vas je večja. Politična občina je že po starem in bo ostala tudi po novem občinskem zakonu najnižja obča samoupravna edinica. Kakšne pravice — očitvidno bodo samo premoženjske — bo novi zakon dal vasi, danes še ne moremo reči.

Toda vrnimo se h komasaciji. Kakor vidimo, občina sploh ne more nastati in se izpreminjati drugače nego umetno, z upravnimi akti. Ker pa mora tudi občina korakati z resničnim življenjem, je potrebno, da se njene meje od časa do časa revidirajo v pravcu,

ali še ustrezajo potrebam naroda, ali niso morda že v popolnem nasprotju z razvojnimi štadijem posameznih krajev, tako da dušijo njih napredek. No in taka revizija, in nič drugega ni projektirana komasacija občin, samo da je velikopoteznejša in splošna. Torej nikak nasilen poseg v naravni razvoj, temveč nasprotno afirmacija naselitvenega in splošnega kulturnega stanja prebivalstva, priznanje, ki prihaja do izraza v prilagodenju mej upravnih edinic temu stanju. To nam daje zopet smernico za podrobno izvedbo komasacije. Ne bo torej naloga oblasti, da ustvari izumetničene nove oblike, temveč da to, kar je narava že sama razvila in združila, združi tudi upravno, s pogumnim a opreznim pogledom v bodočnost in vpoštevaje tudi narasle naloge sodobne občine.

Poleg zakona in naravne gravitacije prihajajo v poštev še nekatere važne smernice, o katerih hočemo kratko govoriti.

Občina mora biti predvsem **enotna**. Čim enotnejša bo po terenu in prebivalstvu, čim manj bo nasprotujočih si interesov, tem lažje in uspešneje bo delovala. Kar ne gre vkup, naj se ne združuje. Občinska sejna dvorana ne sme biti bojišče, temveč torišče plodnega in složnega dela za gospodarski, kulturni in socialni napredek. Seveda se s komasacijo samo na sebi ne morejo preprečiti vsi spori; tudi v najkompaktnejši občini pridejo razlike v stanovskih in drugih interesih do — včasih prav neprijetnega — izraza. Preprečijo se pa s pametno grupacijo lahko take tvorbe, o katerih se mora prorokovati, da radi bistveno drugačnih krajevnih interesov ne bodo prišle do pozitivnega dela.

Sedaj se nudi tudi priložnost, popraviti morebitne ponesrečene grupacije iz preteklih časov, grupacije, ki se nikakor niso obnesle, ker si interesi združenih delov toliko nasprotujejo, da je bil skupni napredek dokazano oviran.

Občina mora biti **gospodarsko krepka**. Zložiti bo torej toliko ozemlja, da bo davčna moč nove občine zadostna ne samo za brezhibno izvrševanje običajnih tekočih poslov, temveč da se bo mogla občina lotiti tudi večjih komunalnih nalog ter iniciativno in vsestransko skrbeti za materialni in kulturni napredek občanov.

Meje upravne, šolske in župne občine naj se po možnosti skladajo. Ta skladnost je upravno zelo važna. Zahtevajo jo mnogobrojni skupni interesi, ki jih imajo te sorodne edinice in v katere se tu v podrobnosti ne moremo spuščati; sicer so izkušenim občinskim gospodarjem itak znane. Nam dajejo šolske in župne občine marsikje dragocene smernice za konkretne komasacije upravnih občin.

Šolska občina je elastičnejša od upravne in je življenjski gravitaciji hitreje sledila. Otrok ne more hoditi v šolo čez hrib v sosedno dolino; moral se je všolati tja, kamor ima bliže in ugodnejše, kamor torej kraj gravitira. Drugih interesov pri razmejitvi šolskih občin ni; tudi enostavnejši postopek je pospeševal hitrejšo prilagoditev razmeram. Tudi župna občina je — vsaj na deželi — bližja življenju nego upravna, kar je razumljivo, ker potrebuje ljudstvo cerkev bolj pogosto kot pa občinski urad. Razmeroma dobro so razmejene župne občine na bivšem Štajerskem, manj na Kranjskem, nepovoljne so pa v naglo se razvijajočih industrijskih okrajih.

S tem seveda ni rečeno, da moramo slepo slediti mejam šolske in župne občine. Sledili jim bomo tam, kjer so dobre, kjer odgovarjajo naravni gravitaciji in interesom upravne občine. Kjer tega ni, se bo postopalo narobe; napravila se bo dobra upravna občina in po njej razmejila šolska. Da pa bo to izvedljivo, bo treba pri komasaciji občin vpoštevati tudi eventualno potrebo naknadne izpremembe šolske občine in komasirati tako, da se ta skladnost že vnaprej ne prepreči.

Pregrupaciji občin bo sledila tudi nova razmejitev političnih in sodnih srezov. Zato se na sedanje meje teh ne bomo ozirali.

Sedež občine. Mala občina ima danes pač stalno ime, običajno po največjem kraju v občini, nima pa stalnega sedeža; njen sedež povečini roma z županom iz kraja v kraj in tja mora romati vsak, kdor ima na županstvu opravka. Pri mali občini, kjer razdalje niso velike, to gre in je za občane v toliko ugodnejše, ker pocenjuje upravo. Pocenjuje vsaj tedaj, če da župan v svoji hiši lokal brezplačno na razpolago in tudi sam brezplačno — ali profi običajni nizki nagradi — dela.

Pri veliki občini je pa to izključeno. Večje občine imajo že danes stalen, od bivališča župana neodvisen lokal v najvažnejšem kraju občine. Gradijo se čimdalje bolj občinski domovi; lepe stavbe so med njimi, skoro prelepe. Pa tudi manjše občine prihajajo do prepričanja, da neprestane selitve občinskega urada niso na mestu in da ta urad ne sme stati na periferiji občine. Zato nam je bilo neumljivo razgrajanje v časopisju, češ da zahteva novi zakon za vsako občino lastno moderno poslopje s pisarnami, sejno dvorano, ječo, stanovanja za nameščence itd., skratka urad, kakršnega sreska načelstva nimajo.

Razburjenje je bilo odveč. Osnutek še ni zakon. Pa tudi če postane zakon v neizpremenjeni obliki, se ne sme vzeti preveč dobesedno. Od občin se ne bo nikdar preveč zahtevalo. Občine

bodo gradile, če in kadar bodo mogle; prekomerne zadolžitve jim že nadzorna oblast sama ne sme dopustiti. Če pa bodo mogle, bodo same rade gradile, ker bodo uvidele, da imajo od tega korist, kakor so to uvidele one občine, ki so že gradile. Gradile bodo pa primerne stavbe, primerne potrebi in davčni moči. Ako ne bodo mogle graditi — to velja radi gospodarske krize zaenkrat za vse občine — bodo pa najele primerne lokale, kakor jih že danes najemajo, samo da bodo morali lokali biti stalni in na sedežu občine.

Sedež občine bo po novem zakonu uradno določen, za nas istočasno s komasacijo občin. Radi sedeža utegnejo nastati neso-glasja, ker se bo vsak večji kraj potegoval zanj. Jasno je, da mora biti sedež v onem kraju, kamor se steka življenje, v gravitacijskem središču nove občine. Tega ne bo težko ugotoviti. Kjer bi se pa le pojavili dvomi, bo dati prednost kraju z večjim prometom in verjetno večjo bodočnostjo. Je pač tako: en kraj se razcvita, drugi gre rakovo pot. Ugodna lega ob prometnih žilah hitro dvigne vasio v cvetočo naselbino in dviga tudi čisto nova naselja. Javna uprava mora temu razvoju slediti.

Da ostali kraji občine ne bodo premoženjsko zapostavljeni, jim bo moral zakon s pravičnim volilnim redom zasigurati zadostno zastopstvo v občinski upravi. Tudi s smotreno grupacijo krajev se bodo marsikatera trenja dala vnaprej preprečiti.

Meje. Po vsem gornjem bo umljivo, da morajo občinske meje strogo slediti gravitaciji terena in prometa. To velja tudi za one občine, ki ne bodo komasirane, ker so zadosi velike in prilično zaokrožene. Ugodna prilika bo to za odpravo vseh pomanjkljivosti sedanjih meja, ki povzročajo toliko sporov. Cesta, potok ni ugodna meja, često nihi velika reka ne, ako je na obeh bregovih gosto poseljena in tvoriča naselbini že danes enoto.

Da ne nastanejo s komasacijo občin previsoki stroški, so prejela sreska načelstva med drugim nalog, da naj se katastralne meje po možnosti ne križajo. Vendar pa v mnogih primerih tudi katastrskih občin ne bo mogoče vpoštevati; kajti tudi te občine so stare in njih meje često ne odgovarjajo več zgoraj obrazloženim načelom. Ne smemo pa iz bojazni pred stroški otežiti ali preprečiti cele akcije, katere ima namen, da poživi občino, utrdi samoupravo, izboljša vso javno upravo in rodi stotero dobrih sadov. Napraviti moramo delo trajne vrednosti, ki bo držalo generacije. Za to pa moramo opraviti sicer previdno, a temeljito. Polovičarstvo bi se kaj kmalu maščevalo.

O stroških bomo poročali pozneje, ko bo to vprašanje razčiščeno. Čujemo pa, da bodeša stroške komasacije v čim večji meri prevzeli država in banovina nase.

Veseli nas, da so občinske uprave s tako vnemo prijele za stvar in da jo tako trezno presojujejo. Saj so po večini že same prišle do spoznanja, da je združitev malih občin potrebna in da bodo tudi njih lokalni interesi v krepki občini bolje zaščiteni nego so sedaj. Razumljivo je, da je v podrobnosti še dosti neso-glasja, katere pa v preudarnem in uvidevnem sodelovanju sreskih načelstev in občinskih samouprav vidno kopnijo. Prepričani smo, da se bo akcija kraljevske banske uprave v celoti in brez ran posrečila, in da jo bodo tudi oni maloštevilni nasprotniki, ki se danes radi pretirane konservativnosti ali iz osebnih razlogov z njo ne strinjajo, blagoslavljali, čim bodo videli sadove.

Nemalo pa bo komasacija prispevala tudi k dograditvi države, ki jo gradimo že desetletja, pa še ni do konca izgrajena. Manjkal ji je najvažnejši gradbeni element, enotna občina.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Dr. R.

Obdavčevanje novih zgradb

Zakon o naknadnih in izrednih kreditih k proračunu državnih dohodkov in izdatkov za leto 1932/1933, odnosno glede izredne doklade na neposredne davke, ki je dobil veljavnost z dnem 26. decembra 1932, je globoko posegel v obdavčevanje novih zgradb, ki so od nekdaj uživale velike pogodnosti od državne uprave, ki ji je bilo mnogo na tem, da se pospešuje in vzdržuje v živahnem teku gradbena podjetnost zasebnikov.

Pogled nazaj nam nudi sledečo sliko:

Davčne olajšave za nove hiše so se v naši državi prvotno dovoljevale še po zakonu z dne 28. decembra 1911, drž. zak. štev. 242, nove hiše so bile proste plačevanja državnega hišnega davka z vsemi državnimi pribitki za dobo 12 let, niso pa bile oproščene plačevanja samoupravnih doklad, ki so se po posamezno dovoljenih odstotkih nalagale na osnovo idealno odmerjenega državnega hišnega davka.

S pravomočnostjo uredbe o pospeševanju produkcije novih stanovanj z dne 19. julija 1920, Uradni list štev. 91/291 iz leta 1920 so se pa oproščala plačevanja vseh davkov in

na klad stanovanja in hiše, in to pod gotovimi pogoji, za dobo 25, 18, 15 odnosno 10 let.

Finančni zakon za leto 1921/1922 je pa za davka oproščene zgradbe določil pobiranje invalidskega davka izza 1. aprila 1921, ki se je po določeni tabeli odmerjal na osnovi idealno odmerjenega hišnega davka.

Člen 81. finančnega zakona za leto 1927/1928, »Uradni list« št. 45/184 iz leta 1927 je pa zopet na novo uredil davčne olajšave za nove zgradbe. Po določbah tega zakona so se v vseh krajih naše kraljevine oproščale najmanj nove zgradbe in deli obstoječih zgradb, ki so bile zidane z odobritvijo gradbenih oblastev, in sicer: v krajih s preko 30.000 prebivalci za 20 let, v krajih s preko 20.000 prebivalci za 15 let, v ostalih pa za 10 let. Take zgradbe so bile oproščene neposrednega davka na zgradbe, kakor tudi vseh državnih pribojnikov in doklad, razen invalidskega davka. Zakon o neposrednih davkih z dne 28. februarja 1928, »Uradni list« št. 26/75 iz leta 1928, ki je dne 1. januarja 1929 stopil v veljavo, pa razveljavlja vse prejšnje določbe glede davčnih olajšav in jih na novo ureja.

V praksi predstavlja sintezo prejšnjih zakonov in naredb.

Po členu 37. odstavka II. zakona A. v besedilu davčne novele D. se plačuje namesto osnovnega in dopolnilnega davka za nove zgradbe in dele obstoječih zgradb, postavljenih z odobritvijo gradbenih oblastev, samo 3 %, t. j. tri dinarje od 100 dinarjev čistega dohodka, za sledeče dobe.

Ta davčna olajšava se daje za 20 let v krajih s preko 50.000 prebivalci, potem v krajih, v katerih je sedež banovine, mestu Sušaku in zgradbam v okolišni črti v krajih, ki se proglašajo po členu 36. zakona A za kopališča in letovišča, v ostalih krajih pa za 10 let za vse zgradbe, ki so:

1. postavljene na prej nezazidanem zemljišču (nove zgradbe);
2. postavljene na zemljišču, na katerem je zgradba prej stala, pa je bila porušena ali popolnoma ali samo do temelja, kakor tudi zgradbe, od temelja dozidane k obstoječi zgradbi.

Samo za polovico gorenjega časa se dajo olajšave za nove dele zgradb, ki so:

- a) nazidani na obstoječo zgradbo;
- b) nazidani ali dozidani namesto nadstropij, ki so bila porušena.

Ta olajšava se daje za 20 let tudi za nove hotelske zgradbe in njih pritlikline, postavljene zaradi pospeševanja tujkega prometa

in turizma; vendar pa se ne sme dati za one prostore, ki služijo nehotelskim namenom.

Pripravljene zgradbe, kakor tudi zgradbe začasnega namena ali dovoljene samo za omejen čas, ne smejo uživati te olajšave.

Ta davčna olajšava se začne z dnem, ko nastane davčna obveznost po členu 31., točkah 1. in 2., tega zakona.

Pravica do olajšave se pridobi s posebno prošnjo, ki se mora vložiti pri pristojnem davčnem oblastvu prve stopnje v 30 dneh od dne, ko se začne davčna obveznost po členu 31., točkah 1. in 2. zakona A. Drugače pa se skrajša doba za olajšavo davka za toliko časa, za kolikor se je prošnja pozneje vložila.

Istemu 3 % nemu davku so zavezane, dokler ne poteče priznana oprostitve, tudi vse one zgradbe, ki so po dosedanjih zakonih oproščene davka na dohodek od zgradb.

Zgradbe ali deli zgradb z davčno olajšavo niso zavezani nobenemu samoupravnemu davku in nobeni samoupravni dokladi.

Potemtakem je bil položaj do gori citiranega zakona tak:

1. davčna stopnja za vse nove zgradbe brez izjeme 3 % čistega dohodka;
2. nobenega dopolnilnega davka;
3. nobenih samoupravnih doklad;
4. nobenih odpisov za prazna stanovanja in sodno neizterljive najemnine;
5. plačevanje občinskih davščin (gostaščina, vodarina, kanalska pristojbina itd.), ki pa so pravzaprav ekvivalent za stvarne storitve.

Po določbi člena 37. II., navedenega zakona, se plačuje namesto osnovnega in dopolnilnega davka na dohodek od zgradb za nove zgradbe in dele obstoječih zgradb, postavljeni z odobritvijo gradbenih oblastev, samo 3 %, t. j. tri dinarji od 100 dinarjev čistega dohodka, in se ta olajšava daje za 20 let v krajih s preko 50.000 prebivalci, v ostalih pa za 10 let; na ta davek se pa ne sme nalagati nobena samoupravna doklada.

Zakon o naknadnih in izrednih kreditih k proračunu državnih dohodkov in izdatkov za leto 1932/1933, odnosno glede izredne doklade na neposredne davke, ki je dobil veljavnost z dne 26. decembra 1932 — in je bil objavljen v »Službenem listu« št. 16/3 z dne 11. januarja 1933. — pa določbo člena 37. II, zakona o neposrednih davkih v toliko izpreminja, da se izza 1. januarja 1933 plačuje po § 9 namesto osnovnega in dopolnilnega davka na čisti dohodek o dzgradb za nove zgradbe in dele obstoječih zgradb.

postavljene z odobritvijo gradbenih oblastev, in sicer: za zgradbe, kater eimajo v členu 37. II. zakona o neposrednih davkih določeno davčno olajšavo že pridobljeno pred 31. decembrom 1931, od čistega dohodka 6 % in za zgradbe, ki imajo to olajšavo pridobljeno po te mterminu, po 12 %.

Po § 10 zakona pa se uvaja odpis davka za prazna stanovanja in neizterljive najemnine.

Napram prejšnjemu stanju je tedaj po novem zakonu položaj sledeč:

1. davčna stopnja se poviša od 3 % na 6 %, odnosno 12 % čiste najemnine;
2. dopolnilnega davka tu sedaj ni;
3. tudi samoupravne doklade se ne smejo nalagati;
4. pač pa so dovoljeni odpisi za prazna stanovanja in sodno neizterljive najemnine;
5. občinske davščine kakor prej.

Na boljšem so tedaj lastniki novih hiš glede odpisa za prazna stanovanja in neizterljive najemnine, kar je pomenilo poprej za nje hudo breme, osebito za večje hišne objekte, ki često tudi pri najboljši volji niso mogli oddati praznih stanovanj. Prav posebno velja to za poslovne lokale. Tudi odstotek neizterljivih najemnin je močan. Računali smemo pri tem z vso gotovostjo z izpadkom najmanj 15 %, rajše pa več.

Seveda ta dobra stran zakona ni v nikakem pravem razmerju z bremenom, ki ga bodo morali nositi lastniki novih hiš s za 100 %, odnosno 300 % povišanim pavšalnim davkom.

Najhujši udarec pa pomeni retroaktivnost pridobljenih davčnih olajšav na 1. januar 1932 — pobiranje povišanih davkov se bo pričelo s 1. januarjem 1933 — ker bodo prizadeti vsi oni številni mali ljudje, ki so gradili hiše v letu 1932 brez špekulativnih namenov, ker so z novelo omajane vse njihove kalkulacije, ki so jim bile podstava za proračun stroškov in njih amortizacijo. V tem pogledu je pričakovati dosti polomov, če pomislimo, da so v pretežni večini gradili vsi na kredit in prav gotovo na sedaj običajno kratkoročno amortizacijo.

Nič manj pa ne bodo prizadeti lastniki tudi večjih, po 1. januarju 1932 zgrajenih hiš, ker pride pri njih v poštev v primeri z malimi ljudmi visok zazidan kapital. Da bo vsled novih močnih bremen opešala stavbena podjetnost, je jasno. Prav tako jasne so pa tudi posledice tega dejstva, da bodo namreč zadržale tako težko pričakovanje znižanja najemnin na znosljivo mero.

Davčne olajšave

po določbi člena 37. II., zakona o neposrednih davkih za nove zgradbe v območju mesne občine ljubljanske.

P r e d m e t	Število zgradb	Čisti dohodek zgradbe	O b d a č b a		
			3 %	6 %	12 %
1. Zgradbe, ki so pridobile davčno olajšavo pred 31. decembrom 1931	1265	23,017.000	690.510	1,381.020	
2. Zgradbe, ki so pridobile davčno olajšavo po tem terminu	120	2,500.000	75.000	—	300.000
S k u p a j	1385	25,517.000	765.510	1,381.020	300.000
			Din 1,681.020		
tedaj več 1. januarja 1933			Din 915.510		

Iz Županske zveze v Ljubljani

Zapisnik

I. rednega občnega zbora Županske zveze v Ljubljani,

ki se je vršil v soboto, dne 7. januarja 1933 v veliki dvorani Zvezde.

Nekoliko minut po 10. uri otvori g. predsednik Županske zveze, župan iz St. Vida, Babnik Valentin

I. redni občni zbor

Županske zveze ter pozdravi vse navzoče, predvsem ministra g. Puclja Ivana, podbana g. dr. Pirkmajerja, senatorja Hribarja Ivana, dr. Frana Novaka, dr. Rajerja, dr. Vladimira Ravniharja, dr. Rožiča, ministra na razpoloženju Mohoriča, narodne poslance dr. Rapeta, Mravljeta, Petovarja, Rasto Pustoslavška, Zemljiča, Komana, Dermelja in Lončarja, banovinske svetnike ter župane avtonomnih mest g. dr. Puca Dinka iz Ljubljane, g. dr. Lipolda iz Maribora in g. dr. Goričana iz Celja. Prav posebno pa pozdravi vse župane občin, ki so se v tako lepem številu odzvali vabilu Županske zveze na občni zbor.

Takoj nato pa preide na poročilo predsedstva ter izjavi:

Sklicali smo današnji občni zbor, da Vam damo račun o našem delu. Ravno eno leto je poteklo, odkar je bila ustanovljena Županska zveza v Ljubljani in mirne vesti stopimo lahko pred vas, ker smo storili v korist naših občin vse, kar je bilo v danih prilikah mogoče. Živimo v času ne samo težke gospodarske krize, temveč tudi v času, ko se izpreminja naše celokupno življenje, ko se pojavljajo novi nazori, ko se borijo stare ideje z novimi, in ravno vsled tega je treba mirnih živcev. Naše občine so v tem — lahko rečem; najbolj prizadete, kar nihče tako težko ne občuti, kakor župan — bodisi v mestu, bodisi na deželi. Županski posli so danes težki in polni odgovornosti, kajti župan je oni,

ki je danes v neposrednem stiku z ljudstvom in na katerega se v današnji težki gospodarski krizi vse v prvi vrsti obrača. Pa tudi državne oblasti nalagajo občinam vedno večja bremena, tako da mora župan danes nositi težka bremena svojega posla in nujno je potrebno, da mu stoji ob strani močna organizacija, ki mu more nuditi vsakokrat pomoč bodisi z nasveti, bodisi s posredovanji ali kakorkoli. Mnogo občin imamo še, ki se ne zavedajo velikega pomena naše organizacije in radi malenkostnih letnih prispevkov odklanjajo pristop k Zvezi, nekaj jih je še, ki čakajo na nov občinski zakon, češ saj naša občina itak odpade, pa ji ni treba pristopiti, druge zopet najdejo nove izgovore. Vse te občine žive v veliki zmoti in želeli bi bilo, da sedaj v novem letu pristopijo vse občine brez izjeme k Županski zvezi, ker le potem je uspeh našega dela zagotovljen. V tem letu nas čakajo težke naloge, ki bodo zahtevale sodelovanja vseh županov, zato pojdemo na delo združeni v močno organizacijo.

Smatram ob tej priliki za svojo dolžnost, da se iskreno zahvalim vsem, ki so podpirali naše delo, predvsem se zahvalim gg. ministroma dr. Kramarju in Puclju, ki sta vedno podprla naše delo ter sta se ob vsaki priliki zavzela za želje občin. Zahvalim se gg. banu in podbanu, ki sta z največjim razumevanjem podpirala naše delo in sta šla našim občinam v vsakem oziru na roko. Zahvalim se dalje vsem gg. senatorjem in poslancem za njihovo podporo ter prosim vse gospode, da nam stoji tudi v bodoče ob strani.

Prijetna dolžnost mi je zahvaliti se našemu časopisju, ki je bilo vedno na razpolago naši organizaciji ter je vedno podpiralo njeno stremljenje.

In končno prav iskrena zahvala našemu podpredsedniku g. dr. Pucu, ljubljanskemu županu, ki je šel Zvezi v vsakem oziru na roko, dal na razpolago prostore in druga sredstva, brez katerih bi Zveza težko obstojala ter je tudi sam aktivno sodeloval pri vseh poslih.

Slišali bodele poročila o delu Zveze ter vas prosim, da tudi v bodoče pripomorete Zvezi z Vašim sodelovanjem do najlepšega razvoja, kar bo v korist našega naroda in države. Predlagam, da se odpošljejo z današnjega zborovanja brzojavke:

Njegovemu Veličanstvu kralju Aleksandru I., gospodu dr. Srskiću, predsedniku ministrskega sveta, in gospodu Žiki Laziću, ministru notranjih zadev.

Takoj za tem je izpregovoril med splošnim pozdravljanjem in vzklikanjem minister g. Pucelj Ivan, ki se je zahvalil za pozdrav Županske sveze ter izročil zbrovalec pozdrav centralne vlade. V svojih nadaljnjih izjavah je poudarjal, da je temeljna edinica vsake države občina. Če je ta temelj zdrav je tudi država zdrava in močna, če pa je temeljna edinica slabočna, bolečna, ima to hude posledice tudi za državo. Naloga županov je zato vzvišena, dasi težka in odgovorna. Župani naj posvetijo vse svoje sile za blagor občin, katerih naloge so danes mnogo večje, kakor v prejšnjih časih. Žal naše občine ne morejo izvršiti svojih nalog tako, kakor bi bilo potrebno, to pa radi gospodarske oslabiljenosti. Vlada je ponosna na naše župane, ker v teh težkih prilikah tako izvrstno vodijo svoje občine in zato je tudi zahvala vlade iskrena. Mnoge občine so premajhne, da bi mogle same organizirati podpiranje revnih in brezposelnih, zato pa računa vlada na sodelovanje županov pri razdelitvi državne podpore. Na drugi strani bo predvsem treba skrbeti, da bodo razdeljene državne podpore služile v korist splošnosti. Ker bodo v kratkem dospeli četrtnske vozovnice za ceno nabavo živil, bo takoj započeti akcijo z nabiranjem potrebnih podatkov. Težko je voditi občino v tako razburkanih časih, v časih tako težke gospodarske krize. Vere v boljšo bodočnost nam to ne more vzeti. Vsakega župana dolžnost je, da narod miri, ga teši in dviga njegov duh iz malodušnosti in obupa. Ako bodo župani v polni meri izvršili svoje naloge, bodo njihove zasluge neprecenljive, ne samo za občino, temveč za ves narod in vso državo. Ohraniti je treba pogum ter zaupanje v samega sebe in moč narodne države.

Izvajanja g. ministra Puclja Ivana so bila sprejeta s splošnim, dolgotrajnim aplavzom, nakar se je oglasil k besedi podban Dravske banovine g. dr. Pirkmajc Otmar ter pozdravil navzoče župane kot namestnik bana. V imenu banske uprave se je zahvalil županom za njih vzvišeno delo v preteklem letu ter poudarjal veljavno vlogo Županske zveze, ki se je pokazala v preteklem letu. Banska uprava v polni meri ceni delo in naloge županov, ker se zaveda, da bi bila pri izvajanjih uradnih ukrepov brez moči in uspeha, če se ne bi mogla nasloniti nanje. Obenem goji upanje, da bo vsak na svojem mestu vztrajal tudi v sedanjih dobi gospodarske krize. Še veliko uspešneje in koristneje pa

bo prizadevanje županov, ako se tesno združijo v Županski zvezi, ki bo, upajmo tudi v bodoče, ker stojimo pred reorganizacijo občinskih uprav, v polni meri vršila svoje posle ter dokazala, da obstoja med občinami absolutna solidarnost, ne glede na to ali so mestne ali podeželske.

Tudi govor gospoda podbana je bil sprejet z velikim odobravanjem. Pred prehodom na naslednjo točko dnevnega reda se je oglasil k besedi občinski odbornik iz Cerknice g. dr. Pušenjak ter presenečenim zborovalcem prečital poročilo izišlo v tržaškem listu »Il Piccolo« z dne 3. januarja 1933, podpisano od g. dr. Korošca Antona, ministra na razpoloženju.

Govornik je vprašal predsedstvo Županske zveze ali mu je o tem proglasu kaj znanega in ali smatra za potrebno, da danes zbrani župani zavzemajo kako stališče.

V tej zadevi se je oglasilo k besedi še več županov, ki so izjavljali, da so slične vesti opazili tudi v nekaterih drugih listih in da se razpošiljajo tudi pri nas tajni proglasi, ki nosijo podpis dr. Korošca. Jasno se vidi, da gre za »ljubljske punktacije« po vzoru zagrebške resolucije. Glavna zahteva proglasa je politična samostojnost Slovenije.

Ker bi pa povratek na leto zmed in kaosa l. 1918 lahko pomenil konec naše politične, narodne svobode in da bi enako nevarnost sprožil tudi poizkus razkosa Jugoslavije s pomočjo federacije, je povzročil ta proglas med zborovalci župani vihar ogorčenja.

K besedi se je oglasil podpredsednik Županske zveze gospod dr. Dinko Puc, ljubljanski župan, ki je navzočim pojasnil, da je predsedstvo Županske zveze zvedelo za stvar šele v zadnjih dneh, ko so izšla obsežna poročila v italijanskih in nemških časopisih ter je pojasnil nevarnost te akcije za naš narod in državo.

Izvajanja g. dr. Puca so izzvala splošno in viharo priznanje.

V enakem smislu so govorili še drugi govorniki, med njimi senator Iv. Hribar, g. Jelovčan iz Gorenje vasi, g. Tome iz Moravč in g. Ažman iz Lesc ter g. Hočevnar z Vrhnike, ki je predlagal, da se izvoli poseben odbor, ki sestavi takoj primerno resolucijo, kar se je soglasno sprejelo.

Predsednik Županske zveze preide na drugo točko dnevnega reda ter prosi zvezinega tajnika gospoda dr. Fuxa Rika, da poda tajniško poročilo.

Tajnik Županske zveze gospod dr. Fux Riko poroča:

Županska zveza v Ljubljani je bila ustanovljena dne 3. januarja 1932 ter obsega njen delokrog vso Dravsko banovino. Ravno po preteku enega leta nam je pregledati njeno delo, da damo zopet novo pobudo za nadaljni razvoj našega dela.

Pretoklo leto je minilo v znamenju težke gospodarske krize, ki je mogočno vplivala na vse naše javno življenje in tudi naša celokupna uprava — od državne do občinske — se je morala razvijati pod njenim vplivom. Vse delovanje Županske zveze se je moralo vsled tega gibati v preteklem letu pod vplivom te težke gospodarske krize ter je morala Županska zveza z vsemi silami delovati na to, da stoji našim občinam v vsakem oziru ob strani, da jih povzdigne na višjo stopnjo pri reševanju vseh komunalnih vprašanj ter da jih usposobi za širše komunalno delo, da poedina občina ne utone v dnevnem opravljanju težkih poslov, v detajlih lokalne administracije in v lokalnih neprilikah, ki so često majhnega osebnega značaja. Naloga Županske zveze je bila, da omogoči občinam v tem težkem položaju orientacijo za popolnejše in boljše delo, da jim da inicijativo za večja dela pri reševanju težjih problemov. Z ustanovitvijo Županske zveze je bila dana možnost vsem občinam za odločnejše skupno nastopanje pred javnostjo in pred oblastmi, katerim je mogla Zveza z večjo avtoriteto predložiti bogata izkustva posameznih županov in odbornikov v pretes. Z njeno ustanovitvijo je pa še podana druga zelo važna stran organizacije, t. j. studij našega komunalnega življenja. Žalibog, da moramo ugotoviti, da so ravno naša komunalna vprašanja bodisi pri nas, bodisi v vsej državi zelo malo ali skoro nič obdelana s komunalnega stališča. Iz vsega tega vidimo, kako nujno potrebna je trdna in živahno delujoča organizacija naših občin in želeli bi bilo, da se je vse občine brez izjeme trdno oklenejo. Potrebno je to zlasti v današnjih časih, ko so naloge občin izredno narasle, z njimi pa tudi finančni izdatki. Medtem ko smo bili vajeni, da je bilo predvojno delo med državo in občino že nekako stalno razdeljeno in sicer v tej smeri, da je pripadla občinam posebna naloga v kulturnih, socialnih in gospodarskih ozirih, ki so nastali iz

lokalnih potreb, so po vojni v vseh državah narasle naloge občin v toliki meri, da je morala nastopiti večja ali manjša kriza v občinskih upravah.

Postoja v vseh državah nekako stremljenje centralnih državnih uprav, da se prevale na občine vse mogoče posle, ki spadajo v delokrog države, ne da bi se istočasno dala občinam potrebna finančna sredstva. Vso težo tega splošnega stremjenja so morale težko občutiti tudi naše občine, katerim se je z različnimi zakoni dodeljevalo vedno nove in nove posle, ne da bi se istočasno skrbelo za finančna kritja. Županska zveza se je z vsemi dopustnimi sredstvi borila proti tem stremljenjem centralne uprave ter ponovno opozorila vse merodajne faktorje na težak položaj naših občin ter na ogromno škodo, ki jo povzročajo take metode našim občinam. Moram poudariti, da nismo zadeli povsod na gluha ušesa in da se je v zadnjem času ta praksa nekoliko izboljšala, dasi pa ta nevarnost še ni odstranjena.

Delovanje Županske zveze je bilo v preteklem letu zelo živahno. Širši odbor je imel v teku leta osem sej, na katerih se je reševalo več važnih vprašanj, ki se tičejo naših občin. V smislu pravil in v smislu sklepa ustanovnega občnega zbora je bila iz našega odbora izvoljena eksekutiva, ki je vodila vse tekoče posle. Vsem občinam so bili takoj po ustanovitvi poslani pozivi na pristop k Zvezi, žal da moramo ugotoviti, da je bil odziv občin prav majhen, kajti od 1061 občin, jih je pristopilo k Zvezi le 267, dasi je članarina za občine tako majhna, da ne more priti niti v poštev, ker znaša le 5 par od prebivalca občine. K Zvezi je pristopilo večje število županov samih in več odbornikov, katerih je sedaj včlanjenih v Županski zvezi 1576. Članarina znaša za te Din 10.— letno. Med letom je likvidirala že preje obstoječa Zveza mest in trgov ter kopališki občin, katere članice so vstopile v našo Zvezo. Istolako so pristopila k Zvezi avtonomna mesta Dravske banovine, ki so bila prej združena v Zvezi avtonomnih mest. V Zagrebu obstoja Savez gradova kraljevine Jugoslavije, s katerim smo stopili takoj v ožje stike ter delamo z njim skupno v vseh zadevah, ki se tičejo vseh občin, oziroma mest kraljevine Jugoslavije. Ker imajo naša mesta in trgi mnogo skupnih zadev, ki druge občine ne zanimajo, smo ustanovili v okviru Županske zveze odsek mest in trgov, ki je zbora v Ljubljani ravno ob 50-letnici slovenskega županovanja v Ljubljani, dne 10. junija 1932.

Težka gospodarska kriza je v preteklem letu pogubonosno vplivala tudi na tujski promet. Ker so občine v prvi vrsti poklicane, da storijo vse, kar bi povzdignilo tujski promet v naših letoviščih, sklicali smo dne 20. aprila 1932 sejo letoviških občin, ki je bila zelo številno obiskana. Ob tej priliki se je ustanovil odsek letoviških občin, ki je že na prvi seji sprejel mnogo važnih predlogov za povzdigo tujskega prometa.

V svrhu lažjega in enostavnega poslovanja, zlasti pa z ozirom na skupne gospodarske in upravne interese smo ustanovili v vseh srezih pododbove, tako da obstoji danes 25 sreskih pododborov, od katerih nekateri zelo živahno delujejo. Ti sreski odbori so se izkazali kot zelo potrebna in koristna organizacija v okviru Zveze ter bodo zlasti v bodoče velikega pomena pri izvedbi novega občinskega zakona. Ko bodo dovršene vse sedaj viseče težkoče naših občin, postanejo lahko sreski pododbori najvažnejše gospodarske, socialne in kulturne organizacije naših občin, ki bodo lahko vsekdar inicijativno posegali v naše javno življenje. V njih bo našla tudi Županska zveza trdno organizacijsko oporo ter bo delo Zveze bolj enotno in veliko lažje, kakor je bilo dosedaj. Čim bolj agilni, čim bolj delavni in čim bolj inicijativni bodo vsi pododbori, tem obširnejše bo delo Zveze v korist naših občin. Poleg vsega tega je priredila Zveza v preteklem letu 31 županskih enodnevnih tečajev, na katerih se je v glavnem predelalo vprašanje proračunov za leto 1933, ker je bilo ravno to vprašanje najbolj pereče z ozirom na velike finančne težkoče naših občin.

Ravno finančnim zadevam naših občin smo morali v preteklem letu posvetiti največ pozornosti. Vsled težke gospodarske krize, ki je v prvi vrsti in najtežje zadela našega kmeta, ki je glavni davkoplačevalec v naših občinah, so padli dohodki vseh javnih korporacij. Težko so bile prizadete zlasti občine, katerih proračuni so stali na papirju in le požrtvovalnosti županov se je zahvaliti, da je večina občin prebrodila brez večjih slabih posledic to težko finančno krizo. Država je z različnimi zakoni — kakor zakon o narodnih šolah, o notranji upravi, o narodni vojski itd. — naložila občinam težka bremena in težke dolžnosti, ne da bi jim dala za kritje potrebna sredstva. V občinah je po večini zastalo skoraj vse delo v socialnem, kulturnem in gospodarskem oziru, kolikor se občin samih tiče, ker so bila vsa že itak težka bremena porabljena v zakonito

predpisane svrhe. Se težje so pa bile prizadete finance naših občin, ko je bil sredi proračunskega leta sprejet novi trošarinski zakon, s katerim je bilo vse občinsko gospodarstvo postavljeno na glavo. Županska zveza je takoj, ko še ni bil zakon sprejet, opozorila merodajne faktorje na najhujše posledice tega zakona. Žal so bili naši opomini zaman, dasi so jih merodajni faktorji takoj uvideli. Pri tej priliki moramo omeniti, da so leteli na nas v teh časih hudi očitki iz vinorodnih krajev, da delamo proti kmetu, zlasti proti vinogradniku. Vendar čisto napačno! Županska zveza je morala imeti pred očmi skrajno kritičen položaj naših občin ter je morala opozoriti vse merodajne faktorje na posledice nepremišljenega oškodovanja občinskih financ. Dolžnost merodajnih faktorjev je bila, da to upoštevajo ter dajo občinam možnost dohodkov v drugi obliki, ki ne bo na novo obremenila nobenega stanu, kajti javne dajatve so dosegle danes že mejo, ki ogroža gospodarstvo vseh občanov. Ako država izgube občinskih dohodkov vsled znižanja trošarine ne more nadomestiti z drugimi dohodki, je njena dolžnost, da pusti občinam trošarino v izmeri, kakor so jo imele. Pri vsaki regulaciji javnih dajatev se mora vpoštevati celokupno naše gospodarstvo, ne pa izvzeti eno panogo, na račun te pa obremeniti drugo, ki je ravno tako slaba ali pa še slabša. Dolžnost Županske zveze je, da podpira vedno vsakršno stremljenje našega kmeta po izboljšanju, toda pri vsakem koraku je treba gledati v bodočnost, da se z eno stvarjo več ne škodi, kakor pa koristi. Občinske doklade so dosegle v vsej Dravski banovini mejo, katere pri večini občin več ne zmorejo. Občinski izdatki so danes po večini z zakonom določeni in če sedaj odpade velik del dohodkov na trošarini, jih mora občinska uprava iskati v novih višjih dokladah, ki bi visoko mejo gospodarske možnosti naših kmetov presegale. Ako vpoštevamo dejstvo, da za 50 para višja ali nižja trošarina ne vpliva niti najmanj na prodajo vina — pod pogojem seveda, da je plačevanje trošarine pametno urejeno — polem je jasno, da bo vsakdo segel po tej daviščini in to je tudi storila ogromna večina naših županov in z njimi v sporazumu tudi Županska zveza.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Vprašanja in odgovori

Vprašate: Ali se res ne smejo več izdajati delavske knjižice, zakaj ne in kakšne knjižice, oziroma legitimacije izdajajo sedaj občinski uradi delavcem in drugim?

Odgovor: Po predpisih starega, od dne 8. marca 1932 ne več veljavnega obrtnega reda iz leta 1907, so občinski uradi doslej izdajali vsem pomožnim delavcem, rokodelskim pomočnikom, vajencem, dninarjem itd. delavske knjižice.

Novi — danes veljavni — obrtni zakon z dne 5. novembra 1931, kateri je dobil obvezno moč dne 9. marca 1932, pa delavske knjižice popolnoma ukinja in jih zato občinski uradi sploh ne smejo več izdajati.

Zato morajo občinski uradi vse delavske knjižice, ki jih imajo morda še v zalogi, kof neveljavne uničiti. Vse delavske knjižice, morda izdane po 9. marcu 1932 — so pa neveljavne.

Namesto delavskih knjižic pa predpisuje naš novi obrtni zakon »poslovne knjižice«.

Poslovne knjižice morajo izdajati občinski uradi le pomočnikom:

1. katerih službodajalec, — ki ima svoj lokal, poslovalnico ali delavnico v občini —, ne pripada nikaki prisilni združbi (obrotni zadrugi),
2. v občini bivajočim pomočnikom, ki niso nikjer zaposleni, in
3. pomočnikom, katerih službodajalci so člani združbe industrijev.

Po predpisih novega obrtnega zakona torej nimajo poslovnih knjižic n. pr. učenci (vajenci), delavci-težaki (dninarji) pri gradbenem podjetju, hlapci-vozniki pri trgovskem podjetju, trgovski pomočniki, ki so jim poverjene važnejše službe itd.

Pomočniku, ki dokaže z učenim spričevalom, da se je svojega obrta pravilno izučil, mora občinski urad izdati poslovno knjižico tekom dveh dni.

Poslovne knjižice so kolka proste, opremljene pa morajo biti na 4. strani s fotografijo lastnika knjižice. Fotografijo mora občinski urad, ki poslovno knjižico izda, žigosati z občinskim žigom.

O izdanih poslovnih knjižicah mora vsak občinski urad voditi lozadevni zapisnik, katere fiskovine je za občinske urade in prisilne združbe Dravske banovine založila kraljeva banska uprava v Ljubljani. Enako ima banska uprava v zalogi tudi poslovne knjižice, katere si morejo po tom svojih sreskih načelstev nabaviti občinski uradi po Din 10— kos.

Kot doslej morajo občinski uradi po lozadevnih predpisih poselskih redov izdajati p o s l o m poselske knjižice.

A. R—k

Dobavitelj mesa za vojsko in mornarico in klavniške takse

Ministrstvo financ je na vprašanje neke občine pojasnilo, da morajo tudi dobavitelji za vojsko in mornarico plačati uporabo občinskih klavnic (klavniške pristojbine). Čl. 74 zak. o administraciji vojske in mornarice, po katerem se za potrebščine, ki jih nabavlja vojska in mornarica v državi, ne plačujejo nikakršne občinske, sreske in banovinske davščine in takse, se na ta slučaj ne more aplicirati (br. 67.004 od 24. avgusta 1932).

Šolske zgradbe

Po določilih § 73, točka 2, finančnega zakona za l. 1932/33 so v krajih, kjer so meščanske ali narodne šole nastanjene v državnih, ne pa v občinskih zgradbah, šolske občine dolžne, da vzdržujejo in popravljajo ta poslopja iz lastnih sredstev, če ne plačujejo državi zakupnine.

Državljanstvo in domovinstvo

Vprašanje: Prosimo pojasniti, ali smo dolžni priznati domovinstvo nekemu bivšemu občanu, ki je rojen v naši občini l. 1872 in biva od l. 1898 dalje v Trstu ter je bil tudi l. 1908 sprejet v domovinsko zvezo tržaške občine.

Italijanske oblasti sicer imenovanemu ne priznajo domovinstva v Trstu, mnenja pa smo, da je imenovan italijanski državljan, ter je postal domačin tržaške občine že pred letom 1910 in mu torej po St. Germainski mirovni pogodbi ni bilo treba optirati za Italijo.

Odgovor: Občina le tedaj ni dolžna priznati domovinstva dotičnemu občanu, če je dotični občan izgubil naše državljanstvo po določilih § 28 zakona o državljanstvu, t. j. če je bival izven našega ozemlja nepretrgoma že nad 30 let, ni izpolnjeval napram domovini nobenih dolžnosti in če je glede njega izvedeno postopanje po čl. 52 in sl. uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu. S samim dejstvom, da je bil sprejet v domovinsko zvezo občine Trst pred 1. januarjem l. 1910, izguba še ni nastopila, ter so osebe, ki so rojene izven italijanskega področja, četudi so imele domovinsko pravico v kaki Italiji pripadli občini, morale po čl. 71 in sl. St. Germainске mirovne pogodbe optirati za Italijo, če so reflektirale na njeno državljanstvo; če pa tega niso storile, so pridobile po čl. 74 mirovne pogodbe v St. Germainu državljanstvo tiste države, ki izvršuje suverenost nad ozemljem, na katerem so imele domovinstvo, preden so ga dobile na ozemlju, prenešenem na Italijo.

Plačila pogrebnih stroškov za občinskimi obožci na ozemlju bivše Štajerske

V našo občino pristojna M. P. je umrla v neki sosednji občini, katere zahteva od nas povračilo pogrebnih stroškov v znesku Din 326—. Prosimo pojasniti ali je naša, kot domovna občina umrle M. P. dolžna povrniti sosednji občini označene pogrebne stroške.

Odgovor: Ker leži tako vaša kot sosednja občina, v kateri je umrla M. P., na ozemlju bivše Štajerske, pride v tem primeru v poštev štajerski ubožni zakon od 27. avgusta 1896, deželni zakonik št. 63.

Navedeni zakon pa pogreba ne smatra za dejanje ubožne oskrbe ter izrecno določa, da mora nositi pogrebne stroške za osebami, ki so brez premoženja in nimajo nikogar, ki bi bil po občem državljanškem zakoniku ali po drugih zakonitih določilih dolžan plačati te stroške, občina, v kateri je dotični ubožec umrl.

Vaša občina vsled navedenega pogrebnih stroškov za v zgornjem vprašanju omenjeno občinsko ubogo ni dolžna povrniti, ker taki stroški, kot že

rečeno, padejo na ozemlju bivše Štajerske v breme oni občini, v kateri je do-
lična uboga umrla.

Vprašanje: Gostilničar v nevinorodnem kraju ima na Štajerskem vi-
nograd. Vino iz tega vinograda toči v svoji gostilni in ga prodaja tudi na debelo.
Ima tudi obrtni list za veletrgovino z vinom. Ali smemo za to vino pobirati ob-
činsko trošarino?

Odgovor: Od vina, ki ga gostilničar iztoči na drobno v svoji gostilni
ali izven nje ali ki ga proda v količinah do 50 l naenkrat, se trošarina more
pobirati, četudi je vino lastnega pridelka. Ugodnost trošarine proste prodaje
velja le za vinogradnika v svojem kraju in to za količine nad 5 litrov. Pač pa
se občinska trošarina ne sme pobirati od vina, prodanega v količinah nad 50 l
naenkrat, ker gre tu za prodajo vina lastnega pridelka na debelo, ki je popol-
noma prosta.

Razsodbe upravnega sodišča

Upravno sodišče je pod štev. A 180/30/8 z dne 1. aprila 1932 na tožbo
Kresse Alojzija, posestnika in trgovca, ter tovarišev v Kočevju, zoper odločbo
kr. banske uprave Dravske banovine v Ljubljani z dne 11. jul. 1930, II. No. 13426/3
in 11. jul. 1930, II. No. 24820, glede sanacije Mestne hranilnice v Kočevju po
občini, brez javnega naroka, katerega sta se stranki odrekli, na podstavi pri-
bavljenih upravnih spisov, v nejavni seji razsodilo tako-le:

Tožba se zavrne radi neosnovanosti, odnosno nedopustnosti

Razlogi.

Občinski odbor mestne občine Kočevje je v seji od 16. junija 1930, sklenil,
da najame za sanacijo Mestne hranilnice v Kočevju posojilo do višine 10 mili-
onov dinarjev. Obenem je občinski odbor odobril sklep gerenta Premoženske
uprave mesta Kočevje od 13. in 14. junija 1930, da prispeva Premoženska uprava
za sanacijo Mestne hranilnice v Kočevju mestni občini Kočevje letno 300.000 Din
do končne sanacije in da prevzame skupno z mestno občino kočevsko jamstvo
za posojilo v znesku 10 milijonov dinarjev, ki ga najame mestna občina kočevska
za omenjeno sanacijo. Dalje je občinski odbor sklenil, da k obrestovanju in od-
plačevanju posojila v letnih obrokih po 1 milijon dinarjev prispeva občina iz
dohodkov Mestne elektrarne in vodarne z zneskom 300.000 Din in iz splošnih
občinskih davščin z zneskom 400.000 Din. Iz tega razloga in pa ker je bil predpis
direktnih davkov za l. 1930 nižji od predpisa za l. 1929, je občinski odbor končno
moral skleniti tudi zvišanje raznih občinskih davščin in je zlasti tudi prvotno v
januarju 1930 sklenjene občinske doklade na direktne davke zvišal od 65 %
na 100 %.

Zoper sklep o sanaciji Mestne hranilnice po mestni občini kočevski in
zoper povišanje raznih davščin in doklad so se Kresse Alojzij, trgovec in
posestnik v Kočevju, in tovariši priložili na kr. bansko upravo. Kr. banska uprava
Dravske banovine je z odločbama od 11. julija 1930, II. No. 24812 in od 11. julija
1930, II. No. 13426/3 odobrila sklep mestne občine kočevske od 16. junija 1930
glede najetja posojila za sanacijo Mestne hranilnice do višine 10 milijonov Din
in glede proračuna Mestne občine Kočevje ter skladno s tema odločitvama
zavnila gori navedeno pritožbo radi neosnovanosti.

Proti tema odločbama kr. banske uprave, ki sta bili dostavljeni dne 21. julija
1930, so Kresse Alojzij in tovariši dne 20. avgusta 1930 in torej pravočasno
vložili tožbo na upravno sodišče. V tej tožbi navajajo tožitelji, da toženo upravno
oblastvo v osporavanih upravnih aktih ni pravilno uporabilo zakona, kajti

1. k plačanju onih dolgov Mestne hranilnice v Kočevju, ki so jih z nemarnim
in škodljivim poslovanjem zakrivil neki merodajni in odgovorni činitelji, se ne
smejo pritegniti občina in s tem občani-davkoplačevalci, ki poloma hranilnice
niso krivi in ki jim povišanje občinskih davščin ogroža gospodarski napredek;

2. občina sme najeti posojilo in za obrestovanje in odplačevanje posojil
povišati občinske davščine le za lastne občinske potrebe in investicije, a Mestna
hranilnica v Kočevju je samostalna pravna oseba, ki ni občinski zavod;

3. najetje posojila bi bilo vrhu tega preuranjeno, ker za občino sploh še ni nastopila dolžnost plačila za omenjene dolgove Mestne hranilnice v Kočevju.

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče nastopno preudarjalo:

1. Po § 3. dekreta dvorne pisarne od 27. septembra 1844, ki je bil izdan na osnovi cesarjeve odločitve od 2. septembra 1844 in ki ureja ustanavljanje, ustrojstvo in nadziranje hranilnic, se sme tudi občinam dovoliti ustanovitev hranilnic, vendar pa mora občina s sklepom, ki ustreza postoječim predpisom in veče vso občino, prevzeti jamstvo za hranilnico, a po § 1. tega dekreta za zakonsko močjo je namen hranilnice, da nudi manj imovitim ljudskim slojem priliko, denar plodonosno nalagati in s tem njihovo delavnost in štednjo pospešiti.

Po § 2. oblastveno potrjenih pravil Mestne hranilnice v Kočevju je mestna občina Kočevje pod svojim jamstvom prevzela ustanovitev te hranilnice in jamči na osnovi sklepa občinskega odbora od 27. junija 1881, ki ga je deželni odbor kranjski potrdil dne 24. oktobra 1881, št. 5933, za hranilnico.

Ni nobenega dvoma, da mestna hranilnica v Kočevju kakor sploh vse občinske hranilnice po gori navedenem hranilničnem regulativu iz l. 1844 ni nikakršen občinski zavod ali naprava v smislu občinskega reda nego samostalen, pod državnim nadzorstvom stoječ zavod z lastno pravno osebnostjo. To pa še nikakor ne izključuje, da bi občina ne smela skrbeti za pospeševanje tega zavoda in v ta namen uporabljati občinska sredstva.

Po § 73. kranjskega občinskega reda se smejo občinske davščine skleniti le za kritje stroškov, ki narasejo za občinske potrebe. Jasno je, da sme občina kot javnopravna edinica posojila najeti in jamstva prevzemati tudi le za občinske potrebe in to tembolj, ker se obrestovanje in odplačevanje ali sploh ali vsaj za slučaj primanjkljaja krije iz občinskih sredstev. V danem primeru gre za sanacijo Mestne hranilnice v Kočevju. Najetje posojila za sanacijo tega samostalnega denarnega zavoda in kritje s tem posojilom povzročenih stroškov bi bili dopustni le pod pogojem, da je smatrati to sanacijo za občinsko potrebo. Ako sme po gori navedenem zakonu iz l. 1844. občina ustanoviti hranilnico in prevzeti za njo jamstvo, dasi taka hranilnica ni občinski zavod, jo sme pač tudi sanirati, ako hranilnica zabrede v finančne težkoče in preči občini nevarnost radi prevzetega jamstva. Hranilnica je kakor gori navedeno po svojih oblastveno potrjenih pravilih kakor že po sili zakona samega zavod, ki naj nudi manj imovitim ljudskim slojem priliko, denar plodonosno in varno nalagati in s tem njihovo delavnost in štednjo pospešiti. Ta namen hranilnice se tiče gotovo v najizdatnejši meri občinskih interesov in ravno radi tega sme občina z višjo odobritvijo tak zavod ustanavljati in ga tudi pospeševati ali sanirati. To se ne sklada le z omenjenim hranilničnim regulativom iz l. 1844 in s pravili, ki so se potrdila na osnovi tega regulativa, nego tudi s predpisi veljavnega občinskega reda, zlasti s § 28. o lastnem delokrogu občine. Ako občina jamči za Mestno hranilnico, je pač tudi upravičena po svojih močeh skrbeti, da se prepreči grozeči polom te hranilnice in s tem zmanjšajo stroški, ki bi jih imela občina za primer likvidacije Mestne hranilnice. Mestna občina kočevska torej nikakor ni morala počakati dotlej, da vlagatelji in drugi upniki Mestne hranilnice že z izvršnimi naslovi uveljavljajo dolžnost občine, ki izvira iz prevzetega jamstva. Istotako mestna občina kočevska ni bila primorana, da počaka na izid eventualnih odškodninskih tožb proti onim osebam, ki so zakrivile težavni položaj hranilnice, marveč je radi preprečitve nadaljnjih izgub že prej započela sanacijsko akcijo. Za primer, da bodo odškodninske tožbe uspele, bode pa Mestna hranilnica itak morala z obrestmi vrniti zneske, ki jej je mestna občina posodila. Sklep mestne občine o sanaciji hranilnice z najetjem 10milijonskega posojila iz navedenih razlogov ni bil ne nezakonit, ne preuranjen.

2. Povišanje občinskih davščin in doklad je le njuna posledica sklenjenega najetja posojila, ki se mora obrestovati in odplačevati. O tem pa, ali bodo mogli davkoplačevalci brez večje škode prenesti povišane občinske davščine, pa odloča pristojno upravno oblastvo po svobodnem preudarku. Po čl. 19. točka 3., zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih pa tožba na upravno sodišče ni dopustna v stvareh, v katerih in kolikor so upravna oblastva upravičena odločati po svobodnem preudarku. Da bi pa toženo upravno oblastvo pri odobritvi višine občinskih davščin prekoračilo meje zakona, tega pa tožitelji v svoji pritožbi niti sami ne trde.

Iz navedenih razlogov je moralo upravno sodišče tožbo zavrniti radi neosnovanosti, odnosno nedopustnosti.